

Med 138 timmar till övers skulle man kunna.....

....gå en introduktionskurs i mandarin, eller göra en långvarigt god gärning som att besöka det lokala åldringsboendet och ta med en person på en timmeslång veckopromenad i knappt tre år, eller äntligen få ordning på trädgården, eller putsa alla fönster i huset till perfektion och med de resterande 125 timmarna ta tre veckors ledigt på Mallis.

Skeppar'n valde istället att måla om snobbränderna. Oklart hur begåvat det beslutet var.

Sedan 2008 – när den dåvarande 26-åriga damen kom in i familjen – har det stått en fråga på 'att-göra-listans' första rad; vad att göra med snobbränderna? Redan då var hon inte någon skönhet i det avseendet. UV-ljus hade gjort de klarröda ränderna burgundy-färgade. Dessutom hade omilda närkontakter med skärgårdens alla bryggor genom åren satt sina icke önskvärda avtryck, varav somliga av dem ”temporärt” avhjälpas av någon tidigare ägare med några slabbdrag med en pensel med en snarlik färg. Så frågan var berättigad. Lägg därtill att Skeppar'n döpte om damen till *rubecula* (av latinets diminutivform för röd) så blev situationen allt mer prekär med åren – ränderna drog ned allmänintrycket och speglade knappast andemeningen med det nya namnet. Något behövde göras.

Och så gick åren. Andra projekt hade en förunderlig förmåga att trycka sig före i prioriteringsordningen och gjorde Skeppar'n än stoltare över att inneha en gammal Scanmar 33:a som faktiskt var i gott skick. Om det inte varit för att den förb...e frågan som envist stod kvar på listans första rad; vad att göra med snobbränderna? Som om den var inhuggen i sten så vägrade den att flytta på sig eller låta sig förpassas in i tidens glömska.

Klart som korvspad att frågan hade ett enkelt svar; åtgärda! Lika enkelt var det att konceptuellt förstå hur; antingen stripa med en plastejp eller måla om. Men innerst inne gnagde en oro av att Skeppar'n kanske bad om ett större projekt än vad som är kul, och dessutom finns det påtagligt stor risk att resultatet inte blir 100% perfekt.

Skeppar'n mindes tydligt ett stripningsprojekt av en väsentligt mindre båt med betydligt rakare fribord än en Scanmar 33, som konsumerade två dagar av två personer. Och med ett resultat som behövde bedömas på minst 15 meters håll för att kunna sägas vara acceptabelt. Närmare än så skulle man inte gå om man ville behålla intrycket av att ytan var slät. Ägaren sålde båten kort därefter....

Stripning av en Scanmar 33:a erbjuder åtminstone två särskilda utmaningar:

- Den nedre snobbranden är inte jämbred utan ökar i bredd ju längre akterut man kommer, dessutom är kurvaturen ytterst påtaglig de sista 10 foten.
- Den övre snobbrandens översta del avslutas med en 15-20 mm radie mot aluminiumlisten. Hur man skall klara av att stripa den radien samtidigt som båtens kurvatur i både horisontal och vertikalled skapar behov att simultant böja stripen tredimensionellt med bibehållen slät yta och rak nedre linje mot det vita fribordet? Ja det överstiger vida Skeppar'ns fattningsförmåga.

Och att måla erbjuder även det sina utmaningar:

- Båten står där den står i en vagga. Hade den stått på en vagn så hade det fungerat att med en rimlig insatts rulla in den i en verkstad för att skapa en kontrollerbar och välupplyst miljö. Så om målning skulle ske på båtklubben krävdes bökjobbet med att bygga ett tält och värma upp det med någon form av värmekälla – eller att kunna

ventilera bort värme när det blir för varmt då solen ligger på (Skeppar'n noterade +24 C i början på mars i anslutning till den övre randen).

- En eller tvåkomponentsfärg? Den förra är billigare och mindre krävande, men tål inte lösningsmedel. Den senare ger en yta som blir rejält tålig mot det mesta, men är dyrare och väl blandad återstår bara så många minuter innan den är oanvändbar (erfarenheten skulle dock visa sig att den klarar sig långt mycket längre än vad det står på burken).
- Måla är läskigt. Oåterkalleligt på något sätt. När man väl blandat färgen och börjat stryka, så kan världskriget komma eller månen trilla ned, det saknar betydelse. Det är bara att fortsätta att måla. Lämna inget utrymme till att göra en paus. Eller att enkelt fixa imperfektioner – mer än låta färgen torka och så ta fram sandpappret och börja om på nytt. Och sandpappret bort färg som just är pålagd känns fullständigt improduktivt. Och är dödstråkigt!

Så hur att göra? Frågan kvarstod.

I ett försök att få hjälp med beslutsprocessen, vände sig slutligen Skeppar'n till den moderna versionen av Pythia (Oraklet i Delphi); forumet på Scanmarkklubbens hemsida. Här finns mycken klokskap om allt från att byta drevets gummimembran till att täta läckande sidorutor. Dock fanns det ingen gedigen kunskapsåterföring kopplad till att piffa upp snobbränderna.

Skeppar'n skred till verket; Problemställningen formulerades, sändknappen trycktes in och sedan satte han sig att vänta på de säkert miljoner svar som skulle komma in från erfaret folk som alla hade tampats med taskiga röda snobbränder på sina kronjuveler och hur de framgångsrikt åtgärdats.

Väntan blev lång. Riktigt lång. När det efter någon vecka endast hade kommit in en välmenande synpunkt om att gå över ränderna med en Abralonslipning, så insåg Skeppar'n att problemformuleringen inte varit tillräckligt tydlig. Bäst-före-datum för det motmedlet var passerat med sisådär ett par decennier – minst! Det kom också in ett förslag om att stripa, men Skeppar'n förstod (och förstår) fortfarande inte hur man gör det med ett perfekt slutresultat. Ingen gav goda råd om att måla.

Så det blev till att uppfinna hjulet på nytt för Skeppar'n.

Operation info-inhämtning påbörjades. Knappt tio års utgåvor av Praktiskt Båtägande gick igenom på jakt efter all info om målning av skrov eller snobbränder. Fyra artiklar hittades. Internationals representant på båtmässan intervjuades till den punkt nåtts då han höll på att gäspa käkarna ur led, varvid Skeppar'n diskret gled iväg och istället slog klorna i en intet ont anande representant från Hempel.... Instruktionsfilmer (utmärkta sådana) på nätet från de stora färgfabrikanterna studerades. Tekniska begränsningar kontrollerades;

- Max- och mintemperatur för optimala förhållanden?
- Ditto för luftfuktighet?
- Hur länge håller en blandad färg?
- Min- och maxtid för övermålning?
- Behov av slipning mellan skikten?
- Våt- eller torrslipning?
- Behov av grundarbete?

Med nyvunnen kunskap gjordes slutligen en inköpslista med tillhörande kostnadsbudget. Den var helt OK.

Men, sedan gjordes också en tidsbudget. Den var INTE okey. Ett förfärande stort antal timmar blev resultatet på sista raden. Och även om Skeppar'n avskyr att acceptera en besvärande defekt i den egna personligheten som enklast kan sammanfattas med 'obotlig tidsoptimist', så visste han intuitivt att verkligheten skulle innebära ett kraftigt tidspåslag på den siffra som tidsbudgeten indikerade.

Go or no-go? Skulle första raden på 2016 års version av 'att-göra-listan' fortfarande prydas av samma originalfråga?

Njet, nu hade Skeppar'n spenderat tillräckligt mycket tid med att ojja sig och söka beslutsunderlag för att en reträtt skulle vara ett alternativ. Nu jäk...r var det bara att kavla upp ärmarna och oförväget ge sig i kast med uppgiften.

Vilket gjordes. Och **OJ** så mycket slit det blev. Och **OJ OJ** så mycket tid det tog i anspråk!

I ett försök att bidra med en kunskaps- och erfarenhetsöverföring som kan komma andra tillgodo i sina egna utvärderingsprocesser, lämnas här en kostnads- och tidsbudget samt en bildbilaga med kommenterande text.

Kostnad

Färg (Internationals 2-komponent), förtunning, aceton:	1 929 kr
Åtgång: 2 burkar grundlack, två bukar topplack	
Penslar, rollers:	399
Åtgång: 5 rollers, två högkvalitativa penslar	
Maskeringstejp:	580
Åtgång: 80 m första skiktet, därefter 60 m / skikt, läs mer om denna viktiga detalj i bildtexten nedan	
<u>Övrigt, inkl. slippapper</u>	<u>276</u>
SUMMA	3 184 kr

Tidsåtgång (håll i dig nu...)

Informationsinhämtning	5,5 (timmar)
Inköp + prylhantering	7
Bygga och riva tält	13,5
De- och återmontera peke, bordgenomföringar	12
Borttagning av vit plaststripe på övre randen	5
Tvättning och våtslipning	25
Spackla och slipa gamla skador	9
Maskera för grundskikten	9
Grundmåla 3 skikt övre rand + 2 skikt undre rand	11
Slipa grundskikten	19
Spackla och slipa mikrohål i grundskiktet	5
Maskera för toppskikten	7
<u>Måla 2 skikt med topplack</u>	<u>10</u>
SUMMA	138 timmar

Nota bene: Projektet kommer kräva en slipning nästa år (då färgen genomhärdat ordentligt) för att ta bort dammkorn och viss vågighet i ytan. Denna beräknas till 10 timmar (okey då, 15 timmar) vilket skall läggas till ovanstående 138 timmar!

En normalt fungerande människa ställer sig nu säkert följande fråga; Skulle Skeppar'n göra om det?

Njae, inte idag. Minnet av allt slit är just nu för starkt. Men kanske förändras inställningen om ett par år då minnena sjunkit undan i glömskans tacksamma djup, medan damen fortfarande visar upp skärgårdens vackraste röda snobbränder. Ränder som utseendemässigt är värdiga en formfulländad skapelse som lystrar till det pampiga och beskrivande namnet *rubecula af Mörkö*.

Bild 1. Ingen Abralonslipning i världen kan återskapa originalfärgen. Bilden visar tydligt vad många år av UV-ljus gör med en röd färg av äldre modell. Nyare färger utlovas vara mindre känsliga för UV-ljus. Att ta bort den vita plaststripen var ett tålamodskrävande arbete. En värmepistol är en nödvändighet, men stripen hade en tendens att brista om man drog för hårt. Efter ett tag utkristalliserades den effektivaste metoden; skär med ett skalpellblad längs med varje långsida så att stripen lossar någon mm., därefter värme följt av ett försiktigt drag.

Bild 3. Även relativt påtagliga skador går att slipa bort men de större maskas av och spacklas (gelcoatspackel Röd 2006, SeaSea 62206). Därefter slipa.....

Bild 2. Operation "Fixa till grunden" är ett annat uttryck för slipa, slipa...Kollade med International och det var OK att våtslipa (inget damm) istället för torrslipning som deras litteratur rekommenderade. Först 280 korn sedan 400 korn. En blomspruta är ett enkelt sätt att säkerställa en jämn fuktighet av ytan så att 'slipmodden' inte sätter igen pappret. Originalfärgen ligger i gelcoat.

Bild 4. Grundslipjobbet klart. Dags att bygga tältet. Takåsen på täckställningen togs bort, 25x50 fästes i utliggeren med buntband.

Bild 5. Utliggaren bör sticka ut minst 50 cm från relingen för att ge arbetsutrymme. En dubbel presenning hängs från utliggaren som vägg och hålls mot backen från utsidan med stenar eller dylikt. Båten täcks från ovasidan med en presenning.

Bild 7. Den slipade grundytan torkas av med thinner.

Bild 6. Tre nödvändiga kompisar; 1) Ett 5kW trefas element som svarade för basvärmens dygnet runt utom under soliga dagar då tältet blev till ett växthus och överskottsvärmen behövde ventileras bort. Som kallast var det minus 4C på natten och trots det blev tempen aldrig kritiskt låg med elementet inkopplat. 2) en 20 kW dieselvärmare som på nolltid höjde tempen till bastuvärme. Bra när det skulle målas på förmiddagen efter en kall natt. 3) en temperatur och relativ luftfuktighetsmätare. Utan den skall inget målningsarbete utföras utomhus. International rekommenderade en rel. luftfuktighet <70% (om högre påverkas glansen negativt samt torktiden förlängs) samt en idealtemperatur runt 12C under målningsstillfället (varmare ger snabbare torkning med mindre möjlighet att "jobba om" en yta om det skulle finnas behov, vid 12C har man kanske någon minut att gå tillbaka och fixa ev. imperfektioner). Självlklart är det helt OK, och till och med önskvärt, med högre temp än 12C efter målningen då färgen skall torka.

Bild 8. Att maska är ett hästjobb! För första skiktet maskas två linjer för den övre och två linjer för den undre snobbranden. Den översta linjen sätts mot alu-listen och får sitta kvar genom hela målningsjobbet (extremt tidsbesparande beslut!). En skyddsfolie (Biltema 87-054) sätts ca. 25 mm under den översta snobbrandens undre linje. Den sitter kvar genom hela målningsjobbet. Skyddar mot diverse slabb med färg. Som maskeringstejp användes först Biltemas gröna 38 mm (87-7532), vilket visade sig vara ett extremt felbeslut (mer om detta senare).

Bild 9. Med den övre linjen på plats, tar det MINST 2 timmar att maska tre linjer per sida, dvs. 60 meter/skikt

Bild 10. omedelbart före ett nytt skikt torkas ytan med en klibbduk (Biltema 30-500).

Bild 11. Äntligen dags för första skiktet. International Perfection Vit Grund. Använd skumroller och efterdra omedelbart med en högkvalitativ pensel i 45° vinkel.

Bild 12. 1:a skiktet grundfärg på plats. Färdigblandad grundfärg som blir över klarar att stå över natten i en burk med lock för användning dagen efter. Saggig rand mot det vita fribordet, men grundfärgens vita kulör mildrar effekten. Värre skall det bli...

Bild 14. ...utan en KATASTROF (#1) seglade upp i form av 'en miljard' synålsspetsstora mikrohål som vägrade att låta sig täckas av grundfärgen. En specialstudie visade att färgskiktet var intakt i ett par sekunder efter sista penseldraget, men sedan uppstod hålet. Mer färg och fler penseldrag, samma sak; det förb...e hålet var tillbaka. Ett samtal till Internationals kundsupport gav som troligaste förklaring att gelcoatytan var så skadad av tidens tand att dessa hål fanns i själva ytan (trots ett herkuliskt grundarbete!). När sedan färgen sögs in i hålet och lösningsmedlet började dunsta så sköt gasen likt Vesuvius år 79 e.Kr. ut genom hålet och punkterade färgskiktet. Enda lösningen enligt International; spackla! Skojar du? Det är ju en miljard av dem....

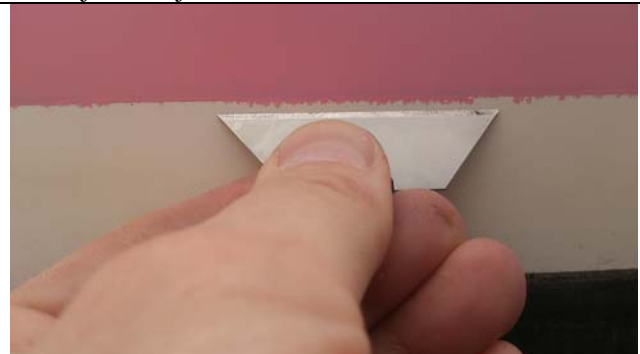

Bild 16. När snålheten bedrar visheten så får man hantera KATASTROF #2 genom att pytsa in mer tid. Billig maskeringstejp ger en saggig linje – punkt! Det handlar inte om att trycka till kanten med en tumnagel för att få den att sluta tätt, utan tejpens gör helt enkelt inte jobbet som det utlovats. Lösningen blev en tvåhövdad operation; #1; att med rakblad skära rent från fribordet in mot randen (tar mycket tid, jag lovar!)....

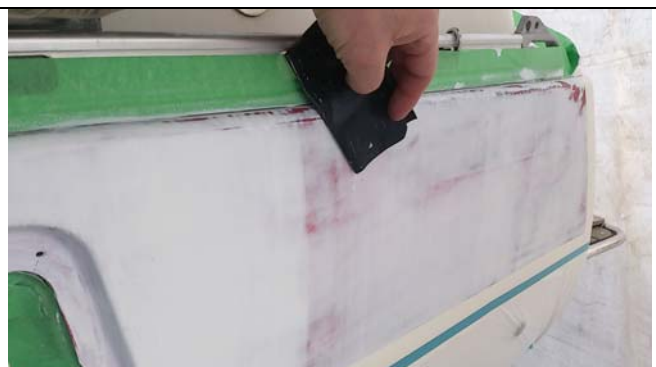

Bild 13. Operation slipning. En ganska välbekant aktivitet vid det här laget. Samtliga grundfärgsskikt skall slipas. Använde 320 korns våtslippapper. En deprimerande stor del av det första skiktet försvann, speciellt på den övre randen, kändes nästa som om projektet var tillbaka till 'gå' när slipningen var klar. Dock var detta inte det största problemet....

Bild 15.nej, det var inget skämt. Provade dock först att lägga på grundskikt #2 (utblandad med 0,5 dl. topplack för att få en kontrast mot det vita fribordet) och det var bara att konstatera att det hjälpte inte med ett skikt till. Så, slipa grundskikt #2, spackla alla hål, slipa ned spacket, måla grundskikt #3 (skulle egentligen inte behövs, två grundskikt är tillfyllest), slipa grundskikt #3. Fy f..n vilket merjobb! Men resultatet blev perfekt. Ytan var nu lika len som en flickstjärt och av mikrohålen syntes ingenting. Till saken hör att den nedre randen saknade problemen med mikrohål, så den målades endast två gånger.

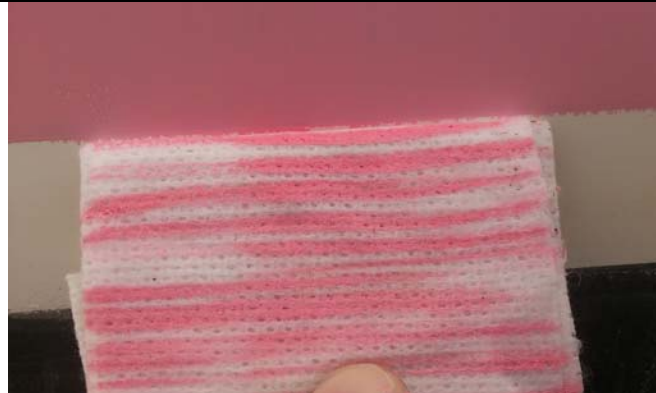

Bild 17. ...följt av #2; en thinnerindränkt trasa som virats runt en masonitbit med rak kant, sedan är det bara att precisionstorka (tar mycket tid, jag lovar!). Härmed utfärdas publikt ett löfte; skall aldrig, aldrig någonsin mer snåla med utgiften för maskeringstejp.

Bild 18. Efter att till synes i en oändlig tid hanterat moralnedsättande katastrofer, så var det med tillfredsställelse som det kunde konstateras att även den övre randen blev helt OK efter det tredje grundskiktet. Klok handling att blanda in lite topplack i grundskiktet, inte bara utifrån ett kontrastperspektiv, utan också för att en kritvit grundfärg täcks dåligt av få lager topplack.

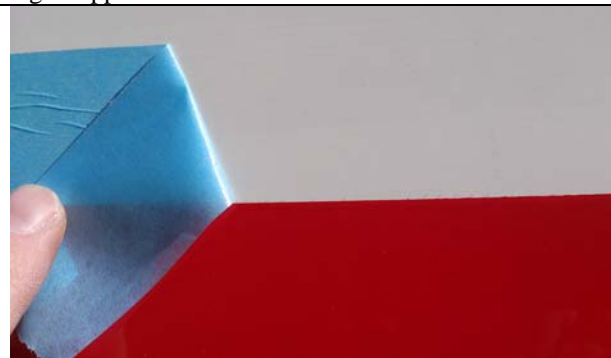

Bild 21. Med Tesas maskeringstejp Precision (K-Rauta 500617257) blev kanten knivskarp. Men så kostar den 3,40 kr/löpmetern också.... Det sista lagret topplack maskades en knapp mm. utanför tidigare lager för att få en renare kant som dessutom byggde mindre på höjden mot det underliggande fribordet.

Bild 23. Använd personlig skyddsutrustning! Från topp till hand; en keps av Harris Tweed från en välrenommerad tillverkare, skyddsglasögon, kolfibermask (ångorna från färgen och thinnern skulle göra vilken tjackpundare som helst överlycklig...), handskar. Biltemas pensel 87-806 för 70 kr gjorde ett bättre jobb än SeaSea 9426 för 125 kr. Totalt gick det åt tre penslar, en till alla grundskikt, samt en till vardera toppskikt.

Bild 19. 1:a lagret topplack – efter allt jobb är detta nästan en religiös upplevelse. Den högerhänte målar lämpligen från höger mot vänster för att inte komma åt nymålade yta med kroppen.

Bild 20. Efter sista skiktet topplack är det dags att med ett rakblad skära rent den övre maskeringstejpen mot alu-listens underkant. Därefter gick det ganska enkelt att ta bort den, trots att den suttit där för fem skikts målning under totalt 24 dagar.

Bild 22. Tips; rengör tråget minutiöst med thinner efter målningen. Annars löser nästa färgomgång upp torkade färgrester i tråget vilka – givetvis – hamnar som små föroreningar i nästa färgskikt. Biltemas skumroller (32-291) för 15 kr/st gjorde ett lika bra jobb som SeaSea 9326 som kostade 39 kr/st. Det åtgår en roller per skikt.

Bild 24. Close-up på slutresultatet. Det blev OK, men kommer att kräva en våtslipning nästa vår när färgen genomhärdat för att få bort viss vågighet som penseln lämnade efter sig samt diverse dammkorn och skräp som sitter i ytan. Inser att penseldragen skulle runnit ut bättre om mer thinner hade använts i topplacken. Men det skulle ökat risken för rinning, vilket syns ännu mer. Alternativt kunde man målat tjockare (låg klart över yttäckning per volymenhet färg som angavs på burken, dvs. målade tunna skikt) men med samma risk för rinning. Ingen lätt balansgång mellan utrinning vs. risk för rinning när en vertikal yta målas.

Bild 25. 1000% bättre jämfört med de gamla ränderna. Men 138 timmar....? Båtgrannen tyckte att det är snyggare att utelämna den övre randens vita plaststripe – ger ett mindre polkagrisrandigt intryck, sa han. Skall suga på den karamellen fram tills nästa vår då den är färdigslipad.